

Referat:

REČNI RELIEF

UVOD:

Po deževju v visokogorju ostane nekaj vode tudi na površini. Ta voda začne odtekati in iz nje nastane potok. Tako se začne večina rek in temu potočku pravimo izvir. Več potočkov se izliva potem drug v drugega in nastane reka. Reke vedno tečejo navzdol in se pri tem zarezujejo v podlago, s čimer oblikujejo doline. Odnášajo kamnine, izdelujejo struge čemur pravimo rečni transport, zato pa reka potrebuje energijo, ki jo dobiva s hitrostjo. Najhitreje tečejo po strmih ozkih strugah, ko pa se struga razširi in strmina zmanjša se tok reke upočasni in izgublja energijo. Vsega materiala reka ne more več prenašati in ga odloži v strugi čemur pravimo akumulacija ali nasipanje. Tako reke oblikujejo zemeljsko površje, nastaja rečni ali fluvialni relief.

REČNI RELIEF:

Rečni ali fluvialni relief je najpogostejši na zemeljskem površju, ker je erozijsko delovanje tekočih voda najbolj razširjeno. Pravimo mu tudi normalni relief. Oblikuje se s pomočjo erozijskega in akumulacijskega delovanja tekoče vode. Rečna erozija deluje mehanično, s trganjem, premikanjem in prenašanjem delcev, rečna voda pa tudi kemično raztaplja kamnine v strugi. Glede na hitrost toka, količino vode in strmost pobočja, reko delimo na tri dele: - zgornji tok, srednji tok in spodnji tok

ZGORNJI TOK:

V zgornjem toku je strmina največja, reka teče naravnost, ne dela zavojev, zato ima večjo erozijsko moč. Rečna erozija tu deluje predvsem na rečno dno in ga pogloblja, zato govorimo o globinski eroziji. Posledice so opazne v globokih in ozkih rečnih dolinah. Nastajajo soteske in korita.

Najbolj znana oblika doline je debrska, v obliki črke V, dolina s strmimi navpičnimi pobočji, kjer je na dnu prostor samo za reko je kanjonska.

Vintgarske soteske, imenovane po blejskem Vintgarju, pa so najožje doline, s strmimi navpičnimi skalnimi pobočji, dolina je na dnu enako široka kot na vrhu. V teh soteskah vrtinčasta erozija, ki vrtinči vodo v nasprotni smeri od vodnega toka, dolbi in širi strugo ter ustvarja erozijske lonce. Erozija je lahko tudi zadenjska, kar pomeni, da se dolina premika v nasprotni smeri rečnega toka. Zaradi tega lahko pride tudi do pretočitve večje reke, čemur pravimo obglavljenje rečnega toka (dolina Savinje med Celjem in Zidanim Mostom).

SREDNJI TOK:

V srednjem toku reke, se poleg globinske najbolj uveljavlja bočna erozija, s katero se širi rečna struga in ravna dno doline. Zato so doline v tem delu navadno položnejše, kar pa je odvisno tudi od zgradbe tal. Voda teče že počasneje, dela zavoje in pri tem pride do bočne erozije ter akumulacije. Reka na zunanji strani zavoja teče hitreje, ima večjo moč in tako vrezuje v breg, na notranji strani pa teče počasneje in odlaga material. Reka v tem delu lahko oblikuje rečne terase, ki lahko nastanejo zaradi različnih vzrokov: sprememba klime, dviganje ozemlja po katerem teče reka, bočna erozija in akumulacija pa preideta nazaj v globinsko erozijo.

SPODNJI TOK:

V spodnjem toku reka nima več moči za erozijo, teče počasi in predvsem akumulira. Dela zavoje in prestavlja strugo. Nastanejo lahko opuščeni ali mrtvi meandri in mrtvi rečni rokavi. Ko se rečni transport ustavi se začne kopičenje materiala oziroma akumulacije, ki je obratni proces kot erozija. Akumulacija je lahko hitra ali počasna, enakomerna, neenakomerna, na kopnem ali v vodi. V tem delu pa se reka tudi izliva v jezero morje ali ocean. Eden izmed najbolj znanih izlivov je deltast izliv, v obliki grške črke delta. V tem primeru se reka izliva v več rokavih. Delte se med seboj razlikujejo tudi po velikosti in izrazitosti odvisno od količine odloženega gradiva in jakosti morskih tokov, ki to gradivo odnašajo.

NAJDALJŠA REKA NA SVETU:

Najdaljša reka na svetu je Nil, ki izvira v majhni državici Burundi v osrednji Afriki. Izliva pa se kot deltast izliv v Egiptu v sredozemsko morje. Njegova struga pa je dolga kar 6670 km.

Nil sestavljata dve večji reki Beli Nil in Modri Nil, tako se imenujeta zaradi barve vode. Beli Nil izvira v Burundi in se začne z reko Kagero, ki se izliva v Viktorijino jezero, potem pa teče naprej proti severu skozi močvirja in puščave in se pri Kartumu, glavnem mestu Suadna združi z hitrim tokom Modrega Nila.

NAJDALJŠA REKA V SLOVENIJI:

V Sloveniji je najdaljša reka Sava, ki je v celoti dolga 947 km. Izvira pri nas v dveh izvirnih krakih. Sava Dolinka najprej izvira kot slap Nadiža v Planici, nato pa ponikne in privre na dan pri Zelencih. Sava Bohinjka pa izvira pri slapu Savica in teče preko bohinjskega jezera proti sotočju obeh rek pri Radovljici. V reko Savo se izliva kar nekaj večjih slovenskih rek Tržiška Bistrica, Kokra, Sora,...

Reka Sava pa se izliva v Donavo, ki se potem izlije v Črno morje. V porečju Save živi več kot polovico vsega prebivalstva Slovenije, kar pomeni, da je tukaj veliko industrije, to pa vpliva tudi na onesnaževanje reke.